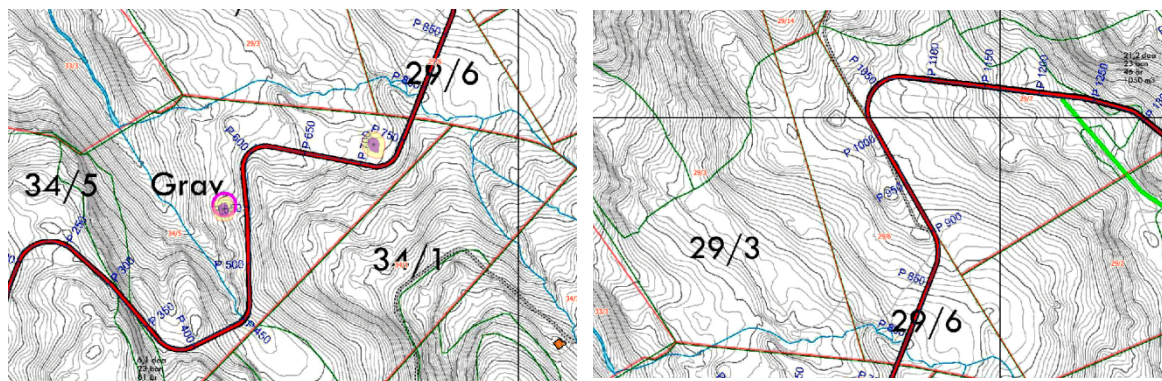

Osterøy kommune
Postboks 1
5293 LONEVÅG

Kulturminnefagleg fråsegn til søknad om bygging av landbruksveg - gnr 29 bnr 7 - Osterøy kommune

Vestland fylkeskommune viser til søknad om bygging av landbruksveg klasse 4 i utmark på Gjerstad og Hartveit Osterøy kommune. Grunna klimatiske tilhøve har me måtte vente til det var høveleg tilhøve for ei synfaring på staden. Vestland fylkeskommune gjorde den 15.04.2021 ei synfaring på deler av traseen. I våre arkiv er det kjent mange funn i frå Gjerstad, men og på Hartveit. Me varsla difor trong til synfaring av traseen for å slå fast kor vidt til taket ville kome i konflikt med automatisk freda kulturminne. Grunna klimatisk tilhøve har ei slik synfaring måtte vente. For å få avklart situasjonen mellom føreslått veg og kjende kulturminneverdiar vart ein del av traseen undersøkt.

Området som er synfare gjeld strekket mellom P400 til P1100 på det vedlagte kartet i søknaden. Søknaden gjeld bygging av landbruksvegklasse 4, der vegbreidd skal vera minimum 4 meter i tillegg til grøft. Vegbreidda vert og større i terreng med kurver. Kart i søknaden er slik ufullstendig og me får ikkje vurdert det reelle terrenginngrepet i område med karakter av kulturlandskap. Det er heller ikkje vist stigning, med fylling og skjeringar.

Kartutsnitt frå søknad som viser det synfare området.

Omtrent ved p550 ligg gravminne id 66441, slik det er opplyst om. I oversendinga frå Osterøy kommune viser ein til at det skal vera mogleg å legge om vegen utanom fornminnet. Det vart difor prioritert å gjera ei synfaring på denne staden.

Observasjonen på staden er at gravminnet ligg plassert på eit mindre berg i terrenget tett ved ein eldre veg. Plasseringa er i enden av ein liten nord-sør gåande terrasse i terrenget. Sett i mot sør ligg gravminne mest ytst på kanten oppe på eit berg. Vegfare/stien går på innsida av haugen. Haugen er vel 10 meter i tverrmål, noko oval i forma. Haugen ligg plassert på eit bakkenes og sikringssona til gravminnet strekk seg både oppover og nedover i terrenget rundt gravminnet. Terrenget der forslag til trase går ligg rett aust for gravminnet.

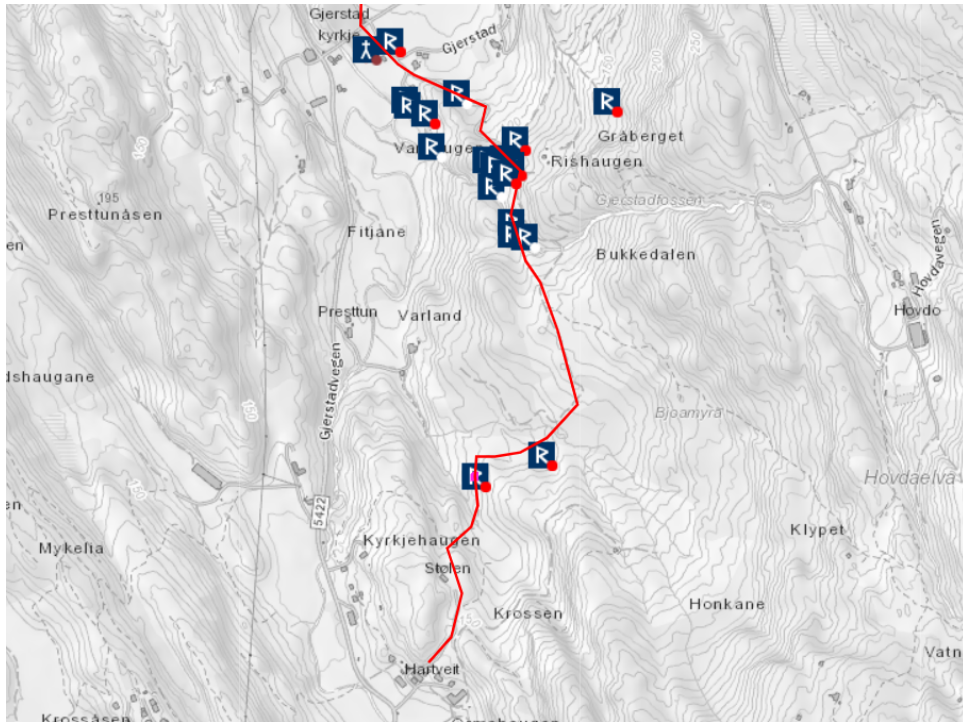
Terrenget der skogsbilvegen er tenkt plassert. Foto tatt i frå sentrum av haugen mot aust-søraust. Her er gamal slåtte, beitemark. Sikringssona til kulturminnet strekk seg oppover bakken. Veglina skal her gå i høgd med gravhaugen og skrår nedover mot nord i venstre kant av biletet.

Id 66441 midt i biletet, foto tatt i frå området der skogsbilvegen svingar mot sør rett etter P600. Her og den gamle gangstien i området godt synleg.

Inntrykket på synfaringa er at terrenget aust for gravminnet er brattare enn det som kartet viser, særleg sør for gravminnet. Tiltak som landbruksveg klasse 4 er vil her føra til stor fyllingsfot tett ved kulturminnet. Slik kartet viser vil ein ny veg her, koma i konflikt med automatisk freda kulturminne, men ut i frå topografien i området vil eit veganlegg her verka utilbørleg skjemma både på kulturminnet og kulturlandskapet.

I våre arkiv er plasseringa av gravhaugen på Litlerindsbakkane og relatert til gangvegen mellom Hartveit og Gjerstad, denne vegen har gått i frå Hartveit bruk 2 og nordover via Stølen til kyrkja på Gjerstad. På vårstølen til bruk 2 er det og gjort funn av gravminne.

Kartutsnitt som viser deler av traseen for den gamle gangvegen mellom Gjerstad og Hartveit. Vegen er på Gjerstad sin grunn mykje omarbeidd i eldre tid, medan vegfaret på Hartveits grunn er mykje tilgrodd.

Vidare nemner museet to tvilsame haugar nord for ID 66441 som og ligg attmed gangstien. Desse vart observert men ikkje undersøkt nærare. Følgjer me traseen til skogsbilvegen først nordover frå gravhaugen så austover der denne rundar bakkneset, finn me deler av den gamle vegen intakt. Landbruksvegen skal og gå her, og ligg innmed bakkebrotet på ei nordvendt slåttemark. Her finn me berre delvis att vegen då erosjon, utvasking og lite bruk har fjerna vegen.

Vel 100 meter lenger aust ved P700 vart det observert ei røys omlag midt ute på flata. Her er synlege fleire større stein som stikk opp av torva. I mellom desse ligg det mindre stein. I dag er det mykje torv og mose på staden. Røysa si plassering og utforming gjer at ein må sjå dette som ei gravrøys. Den ligg tett ved gardsbytet mot Gjerstad langs med gangvegen. Røysa er å rekne som automatisk freda kulturminne.

Plassering av røys - gravrøys lengst aust på bruk 5. Skogsbilvegen skal her gå rett bak røysa og mot nord (venstre) inn på Gjerstad sin grunn.

Osterøy har ei rik jordbrukssoge der rydding av teigar og bruk av stein til steingardar er ein vesentleg del i det gamle kulturlandskapet. I dei synfare delane av traseen er det eit omfattande system av større steingardar. Her er bøgarden mellom Gjerstad og Hartveit eit viktig kulturminne. Etter utskiftinga er grensa retta ut, men her kan ein og sjå spor som føl dei gamle grensene. Med tanke for den sentrale plassen Gjerstad har hatt både i eldre og nyare soge får desse strukturane stor verdi som kulturminne. Ein skogsbilveg i området skal gå igjennom murane og fylla opp terrenget med vegmasse, fyllingar og skjeringar. Dette i seg sjølv er svært uheldig.

Steingardar i bytet mellom Gjerstad og Hartveit Osterøy kommune.

Samla vurdering

Etter at fylkeskommunen har synfare deler av traseen med kjente kulturminne finn me at grad av konflikt er svært stor. Det ligg ikkje noko dokumentasjon i saka som viser fyllingsfot eller skjering i terrenget. Vår vurdering er at tiltaket er i konflikt med tre automatisk freda kulturminne, vidare vil det vera stor konflikt med kulturlandskapet og steingardane på Gjerstad.

Veglinja frå P250 til P600 vil føra til store arealinngrep. Her er bratt lende som vil gje store inngrep, både i landskapet, men og i kulturlandskapet. Etter vårt syn er det ikkje rom for justering av veglinja ved dei registrerte kulturminne, her må heile traseen leggst om. Det må leggst fram detaljerte planar for korleis ein vurderer konfliktane løyst. Sjølv om me ikkje har synfare heile traseen er graden av konflikt med automatisk freda kulturminne stor og gjera at vegen i frå slik den er vist ikkje er realiserbar. Vegen i strekket frå P250 - P1100 kan ikkje byggast slik den er vist utan omfattande dispensasjonar etter kulturminnelova, det vil og bli krav om meir omfattande kulturminnegranskingar i så fall. Slik dispensasjon er ikkje i tråd med nasjonal politikk for kulturminnevernet.

Vestland fylkeskommune, kulturarv rår i frå at det vert gjeve løyve til bygging av landbruksveg på Gjerstad-Hartveit Osterøy kommune. Me bed om å få sendt over vedtaket i saka for eventuell vurdering av klage, jf. Miljøverndepartementets rettleiar Kommuneplanens arealdel, T 1382.

Med helsing

Karoline Hareide Breivik
fagleiar

Jostein Aksdal
seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Kopi til:
STATSFORVALTAREN I VESTLAND AVD
BERGEN

Kaigaten 9